

LAKIALOITE 136/2004 vp

Laki isyyslain voimaannpanosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan, että isyyslain voimaannpanosta annettua lakia muutetaan siten, että kanneoikeus palautetaan koskemaan niitä tapauksia, joissa lapsi on syntynyt ennen isyyslain voi-

maantuloa eli ennen 1.10.1976. Kannetta ei edelleenkään voisi nostaa, jos isäksi oletettu mies on kuollut.

PERUSTELUT

Avioliesten ja au-lasten tilanne ei ole vielä tänä päivänä tasa-arvoinen, vaikka isyyslailla (700/1975) tavoiteltiin nimenomaan samaa juridista asemaa kaikille lapsille ja todellisten isäsuhteiden voimaansaattamista. Esimerkiksi vuosina 1951—1976 syntyi noin 100 000 au-lasten, joista merkittävälle osalle ei ole edelleenkään vahvistettu isää. Heistä useimmat ovat kasvaneet yksinhuoltajaperheessä ilman kahden vanhemman tuomaa tukea ja elatusta. Kasvu ympäristöä on vääristänyt myös häpeän ilmapiiri, leimaautuminen au-ase- man vuoksi. Isäntömyys saattaa edelleen olla olennainen osa identiteettiä. Nämä au-lapset on myös suljettu perintöoikeuden ulkopuolelle toisen vanhemman osalta.

Isyyslain voimaantuloa annettua laissa (701/1975) säädettiin viiden vuoden määräaika isyyskanteiden nostamiselle tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen isyyslain voimaantuloa. Tätä määräaika, joka päättyi vuonna 1981, pidettiin tarpeellisenä oikeusvarmuuden vuoksi.

Oikeusvarmuutta ei kuitenkaan edistä se, että monissa tapauksissa lapsen huoltaja ei ollut tietoinen määräajasta tai edes mahdollisuudesta isyyden vahvistamiseen. Kaikki äidit eivät olleet halukkaita selvittämään isyyttä, eikä lapsi itse ikänsä puolesta ollut määräajana kykenevä ymmärtämään asian merkitystä ja ajamaan kannetta isyyden vahvistamisesta. Lisäksi tieto oletetusta isyydestä on saattanut tulla aikuisen lapsen tietoon vasta paljon asetetun määräajan jälkeen.

On muistettava, että määräajalla tosiasiallisesti suojattiin lähinnä niiden miesten elämäntilannetta, jotka eivät olleet vapaaehtoisesti tunnustaneet isyyttään ennen lain voimaantuloa. Ennen isyyslain voimaantuloa mies saattoi kieltää isyytensä, eikä isyyden vahvistaminen ollut tällöin mahdollista, ellei kyseessä ollut niin sanottu kihlalapsi. Miehet saattoivat siis välttää vastuunsa lapsen elätyksestä yksinkertaisesti kieltämällä isyytensä.

Toiseksi rajaksi isyyskanteen nostamiselle asetettiin oletetun isän kuolema. Kehittyneiden tutkimusmenetelmien avulla isyydestä olisi saatavissa luotettava näyttö säilytettyjen näytteiden ja miehen sukulaisilta otettujen näytteiden avulla. Isyyslain taannehtivuutta ei tule kuitenkaan edelleenkaan ulottaa sellaisiin tapauksiin, joissa isäksi oletettu mies on jo kuollut. Tämä on perusteltua, koska isyyden selvittämisen mahdollistavia näytteitä ei olisi kuitenkaan kaikissa tapauksissa saatavissa. Myös tapahtuneiden perinnönjakojen uusi selvittäminen olisi hankalaa. Lisäksi vainajan omaisten tunteiden suojaaminen on näin vanhojen tapahtumien osalta tarpeen, erityisesti kun perheen sisäisten asioiden selvittäminen ei enää ole mahdollista.

Isyyden vahvistamisessa korostuu perintöoikeudellinen näkökulma, vaikka monille isättömyydestään kärsiville lapseksi tunnustaminen on tärkeää täysin muista syistä. Heidän on mahdollista luopua perinnöstään niin halutessaan. Perintökaaren mukaan perinnöstä on mahdollista luopua pätevästi jo perittävän eläessä ilmoittamalla tälle kirjallisesti luopumisesta tai hyväksymällä testamentin. Lakiosasta ei voi sitovasti

luopua perittävän eläessä, mutta kylläkin kirjallisesti tämän kuoltua.

Määräajan jatkamista voidaan pitää epätasaisena oikeuspolitiikkana. On kuitenkin tärkeämpää varmistaa, että kansalaiset tulevat kohdelluiksi yhdenvertaisina, kuin jättää oikeuspoliittisista syistä tilanne nykyiselleen. Isyyden selvittäminen saattaisi aiheuttaa ongelmia vakiintuneisiin sukulaisuussuhteisiin, mutta vastapainona ovat ne ilman isää aikuiseksi varttuneet kansalaiset, jotka ovat saattaneet kärsiä asemastaan vuosikymmeniäkin. Lapsen oikeuksien sopimuksen 7 artiklan mukaan lapsella on, mikäli mahdollista, oikeus tietää vanhempansa. Monet inhimilliset tekijät juridisen tasa-arvon lisäksi puoltavat sitä, että isyyslaki on ulotettava taannehtivasti koskemaan ennen lain voimaantuloa syntyneitä lapsia. Kanneoikeus isyyden vahvistamiseen tulee antaa kaikille au-lapsille, joiden todennäköinen isä on yhä elossa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

isyyslain voimaannpanosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan isyyslain voimaannpanosta 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 _____.

Ennen isyyslain voimaantuloa syntyneen lapsen isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ei voida nostaa, jos mies on kuollut.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2004

Päivi Räsänen /kd